

brengen van de openbare orde of van de veiligheid van het openbare leven . . . , wordt als saboteur gestraft met de dood.'

Er zou dan voorts, zo bleek mede uit deze verordening, de versnelde procedure gelden die in Duitsland van '33 af toegepast werd door de politieke rechtbanken, de *Sondergerichte*. In Duitsland functioneerden in '41 meer dan 70 van die *Sondergerichte* die elk verscheidene Kamers telden. Nu kreeg ook bezet Nederland een *Sondergericht*: niet een nieuwe rechtbank, maar het Duitse *Obergericht*, in de zomer van '40 opgericht, zou, als zulk een 'saboteur' berecht moest worden, als *Sondergericht* fungeren. Notabene: de telastlegging behoefde aan die 'saboteur' niet eens schriftelijk uitgebracht te worden, zij kon tijdens de zitting mondeling geschieden.

Ook die bepaling zien wij als uitvloeisel van het streven van Seyss-Inquart, Hitler tevreden te stellen. Zij is, voorzover valt na te gaan, in de processen voor het *Obergericht als Sondergericht* nimmer toegepast. Al bij al: een merkwaardig voorbeeld zowel van Seyss-Inquarts laveerkunst als van de mate waarin hij het zich, mede gegeven Hitlers opvallend gebrek aan belangstelling voor Nederland, kon veroorloven, in feite zelfs van *Führerbefehle* af te wijken.

Een tweede voorbeeld vinden wij in de *Nacht-und-Nebel*-regeling. Daarover nu het volgende.

Eind september '41 gaf Hitler in zijn hoofdkwartier de mondelinge instructie dat opsporing en vervolging van illegale werkers met verdubbelde kracht ter hand genomen moesten worden. Zij moesten in beginsel, zo bepaalde hij, steeds ter dood veroordeeld worden, maar als het doodvonnis niet snel uitgesproken en de executie niet snel voltrokken kon worden, dan achtte hij het beter dat de bedrivers van illegale daden, '*mindestens aber die Haupttäter*', naar Duitsland gebracht werden, waarna hun nabestaanden verder niets meer van hen te horen zouden krijgen; het zou zijn alsof de betrokkenen '*in Nacht und Nebel*' verdwenen waren. Duidelijk is het dat Hitler beoogde, op deze wijze de druk die van de arrestaties zou uitgaan, te versterken; bovendien zouden bijvoorbeeld de '*in Nacht und Nebel*' verdwijnende Nederlandse arrestanten geen bijstand van Nederlandse verdedigers krijgen.

Het duurde enige maanden (Hitler was in die tijd geheel in beslag genomen door de grote stormloop op Moskou) voor die denkbeelden in een schriftelijke instructie neergelegd werden, maar begin december '41 was het zo ver: op 7 december keurde Hitler als *Führer und Oberster Befehlshaber der Wehrmacht* nieuwe '*Richtlinien für die Verfolgung von Straftaten gegen das Reich oder die Besatzungsmacht in den besetzten Gebieten*' goed. In dit stuk werd de